

SVENSK PUNKTSKRIFT

Punktskriftens TERMER

PUNKTSKRIFTSNÄMNDEN
MYNDIGHETEN FÖR TILLGÄNGLIGA MEDIER

SVENSK PUNKTSKRIFT

Punktskriftens TERMER

Utgiven av Punktskriftsnämnden
i samarbete med Terminologacentrum, TNC

Andra upplagan

PUNKTSKRIFTSNÄMNDEN
MYNDIGHETEN FÖR TILLGÄNGLIGA MEDIER

Titlar i skriftserien *Svensk punktskrift*:

- Fonetik och punktskrift*, av Lillemor Andersson och Catharina Johansson (2005)
Kortskrift. Nivå 1 och 2 (1997)
Kortskrift. Nivå 3 och 4, för anteckningar (1997)
Louis Braille - Skapare av ett skriftsystem, av Beatrice Christensen Sköld (andra upplagan, 2011)
Punktskriften och dess användning (andra upplagan, 2010)
Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap (andra upplagan, 2012)
Punktskriftens termer (andra upplagan, 2013)
Schacknotation i punktskrift (2013)
Svenska skrivregler för punktskrift (andra upplagan, 2009)
Tactile maps - Guidelines for the production of maps for the visually impaired (2003),
av Yvonne Eriksson, Gunnar Jansson och Monica Strucel
Taktila kartor -Handledning i kartframställning (2003),
av Yvonne Eriksson, Gunnar Jansson och Monica Strucel

Tidigare utgivning:

- Handledning i reliefbildframställning på svällpapper* (1994),
av Yvonne Eriksson och Monica Strucel
A guide to the production of tactile graphics on swellpaper (1995),
av Yvonne Eriksson och Monica Strucel

© 2013 Punktskriftsnämnden,
Myndigheten för tillgängliga medier
Redaktör Björn Westling
Omslag Helena Lunding Hultqvist, Tecknar nu
Tryck Elanders Sverige AB, 2013
ISBN 978-91-981060-1-5

Distribution Myndigheten för tillgängliga medier
Box 5113
121 17 Johanneshov
e-post: info@mtm.se
www.punktskriftsnamnden.se
www.mtm.se

Förord

Denna andra upplaga av *Punktskriftens termer* tar upp termer inom punktskriftens och den taktila läsningens område. Punktskriftsnämnden menar att det är viktigt för områdets utveckling att det är lätt att använda de termer som beskriver det. Publiceringen av boken bidrar till detta.

Punktskriftens termer har tagits fram av Eva Björk och Björn Westling samt Gunnel Johansson från Terminologicentrum, TNC.

Samtliga termer finns även upptagna i Rikstermbanken som är Sveriges nationella termbank: www.rikstermbanken.se.

Johanneshov, september 2013

Björn Westling

Sekreterare i Punktskriftsnämnden

Inledning

Punktskrift är en taktill skrift med upphöjda punkter främst för personer med synnedbättning. Att skriften är taktill betyder att den är uppfattbar med känsel.

Punktskriften är anpassad till människans haptiska förmåga, som är en kombination av känsel, muskelkraft och rörelse. Fingrarna måste alltså röra sig över punktskriftstecknen för att de ska kunna uppfattas av känselsinnet.

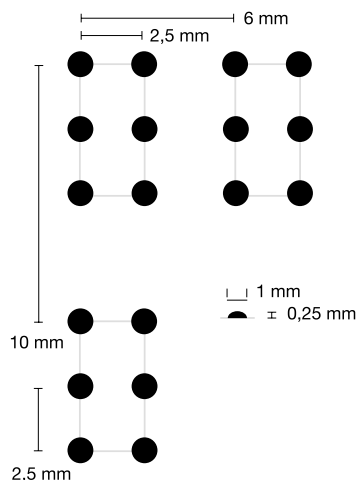
Punktskrift motsvarar och är likvärdig med det man i de här sammanhangen kallar svartskrift, det vill säga skrift som ska läsas med synen. Punktskriften är baserad på det latinska alfabetet, men används även för texter på språk som skrivs med andra skriftsystem, till exempel arabiska.

Människor som använder punktskrift får tillgång till ett skriftspråk med vilket man både kan läsa och skriva. Skriftspråket ger alla att människor möjlighet att utveckla sitt tänkande och att kommunicera med andra. Det ger livskvalitet och möjlighet att sköta ett arbete.

Taktila bilder

Den taktila läsningen består både av text och bild. Personer med synnedbättningar behöver bilder för studier eller för nöjes skull, det är möjligt genom att man använder bilder i taktill form.

När taktila bilder skapas måste de renodlas eller förenklas i jämförelse med de bilder som man utgår ifrån. Det beror på att fingrarna kräver ett visst avstånd mellan exempelvis två linjer för att kunna urskilja dem. Det är ganska komplicerat att avläsa bilder taktill. Därför är det viktigt att barn med synnedbättningar får använda taktila bilder tidigt under sin uppväxt.

Punktskriftens mått

Ett punktskriftstecken består av högst sex upphöjda punkter i en liten avgränsad ruta om $3,5 \times 6$ mm, en punktskriftscell. Punktskriftens storlek är anpassad för att kunna avläsas med fingrarna och är i stort sett den samma över hela världen, men kan variera något mellan olika länder.

I Sverige har punktskriften följande mått (se bild):

- Punktens höjd är ca 0,25 mm (det är ett rekommenderat minimum för att ge god tydlighet och avläsbarhet åt punkterna).
- Punktens diameter är ca 1 mm.
- Avståndet mellan punkternas centrum i cellen är både vertikalt och horisontellt ca 2,5 mm.
- Avståndet mellan motsvarande punkter i angränsande celler är ca 6 mm horisontellt och ca 10 mm vertikalt. Måtten mellan cellerna och raderna mäts från motsvarande punkters mitt.

- ① ④ De sex punkterna är ordnade tre och tre i två
  - ② ⑤ kolumner och har numrerats för att man ska
  - ③ ⑥ kunna ange punkternas position i cellen (se bild).
- Sexpunktsskrift (punktskrift med sex punkter) ger 63 olika punktskriftstecken samt ett blanktecken, d.v.s. ett helt tomt tecken. Det finns också åttapunktsskrift som framför allt används tillsammans med punktskriftsskärm.

Det svenska alfabetet i punktskrift

a b c d e f g h i j

⠁ ⠃ ⠉ ⠋ ⠏ ⠎ ⠄ ⠒ ⠑ ⠗ ⠖ ⠘ ⠙ ⠚ ⠛ ⠜ ⠝ ⠞ ⠟ ⠠ ⠡ ⠢ ⠣ ⠤ ⠥ ⠦ ⠧ ⠨ ⠩ ⠪ ⠫ ⠬ ⠭ ⠮ ⠯ ⠰ ⠱ ⠲ ⠳ ⠴ ⠵ ⠶ ⠷ ⠸ ⠹ ⠺ ⠻ ⠼ ⠽ ⠾ ⠿ ⠠ ⠡ ⠢ ⠣ ⠤ ⠥ ⠦ ⠧ ⠨ ⠩ ⠪ ⠫ ⠬ ⠭ ⠮ ⠯ ⠰ ⠱ ⠲ ⠳ ⠴ ⠵ ⠶ ⠷ ⠸ ⠹ ⠺ ⠻ ⠼ ⠽ ⠾ ⠿

k l m n o p q r s t

⠠ ⠡ ⠢ ⠣ ⠤ ⠥ ⠦ ⠧ ⠨ ⠩ ⠪ ⠫ ⠬ ⠭ ⠮ ⠯ ⠰ ⠱ ⠲ ⠳ ⠴ ⠵ ⠶ ⠷ ⠸ ⠹ ⠺ ⠻ ⠼ ⠽ ⠾ ⠿

u v w x y z å ä ö

⠠ ⠡ ⠢ ⠣ ⠤ ⠥ ⠦ ⠧ ⠨ ⠩ ⠪ ⠫ ⠬ ⠭ ⠮ ⠯ ⠰ ⠱ ⠲ ⠳ ⠴ ⠵ ⠶ ⠷ ⠸ ⠹ ⠺ ⠻ ⠼ ⠽ ⠾ ⠿

Några bokstäver med diakritiska tecken:

à é è ü

⠁ ⠃ ⠉ ⠋ ⠏ ⠎ ⠄ ⠒ ⠑ ⠗ ⠖ ⠘ ⠙ ⠚ ⠛ ⠜ ⠝ ⠞ ⠟ ⠠ ⠡ ⠢ ⠣ ⠤ ⠥ ⠦ ⠧ ⠨ ⠩ ⠪ ⠫ ⠬ ⠭ ⠮ ⠯ ⠰ ⠱ ⠲ ⠳ ⠴ ⠵ ⠶ ⠷ ⠸ ⠹ ⠺ ⠻ ⠼ ⠽ ⠾ ⠿

Det latinska alfabetets bokstäver a–z inklusive w ser likadana ut i punktskrift för olika språk, liksom sättet att skriva siffror. Hur övriga bokstäver och tecken ser ut i punktskrift kan skilja sig mellan olika språk och länder.

De 63 olika tecknen räcker emellertid inte så långt. För att kunna återge ett större antal symboler med punktskrift, använder man sig därför av så kallade förtecken. Genom att lägga till ett eller flera förtecken till ett tecken, visar man att tecknet nu har en annan betydelse. Till exempel kan man genom ett visst förtecken markera att tecknet för bokstaven a istället ska tolkas som siffran 1. Upp till fyra punktskriftstecken kan användas för att motsvara en enda symbol.

Om termposterna

Termposterna i ordlistan innehåller först uppslagsordet eller termen och på samma rad eventuell synonym.

När det förekommer synonymer till uppslagsord rekommenderas i första hand användning av den term som står först på raden och i andra hand användning av synonymen. Synonymer har även egna termposter.

Intill uppslagsordet anges också om ordet är en kortform av ett annat ord eller om användningen av ordet inte rekommenderas. På nästa rad i termposten följer uppslagsordets betydelse, definitionen. Därefter ges en kommentar som är ganska fri och alltså kan innehålla olika slags information. Sist ges hänvisningar till andra uppslagsord, exempel på uppslagsordets användning och i förekommande fall den motsvarande engelska termen. Kommentarer, hänvisningar och exempel skrivs med indrag i förhållande till övrig text för bättre överblick.

Termposterna i ordlistan är uppställda på följande vis:

uppslagsord/term, synonym

definition

kommentar

hänvisning till annat uppslagsord, näraliggande term

exempeltext

engelsk motsvarighet

Använda förkortningar:

ENG. = engelsk motsvarighet

Jfr = jämför

Ordlista

anvisningssida

sida med läsanvisningar i början av punktskriftsbok

En anvisningssida kan t.ex. innehålla information om förändringar som gjorts vid överföring från svartskrift till punktskrift.

avskiljningstecken synonym till **avslutningstecken**
(se denna term)

avslutningstecken, avskiljningstecken

specialtecken i punktskrift som används för att upphäva ett förteckens betydelse

Termen avskiljningstecken används främst när ett avslutningstecken står inuti ett ord eller en teckenföljd. Jfr *specialtecken i punktskrift*.

blindskrift

Denna term har historiskt motsvarat *taktil skrift* men är numera en juridisk term för blindskriftsförsändelser. Termen rekommenderas inte i andra sammanhang. Jfr *blindskriftsförsändelse, punktskrift, taktil skrift*.

blindskriftsförsändelse, cécogramme

portobefriad postförsändelse som består av material i punktskrift eller inläst text

Blindskriftsförsändelser befordras portofritt av Posten AB, portot betalas av Post- och telestyrelsen, PTS. För bestämmelser om blindskriftsförsändelser, se www.posten.se respektive www.pts.se.

bokstavsförkortning

helordsförkortning som består av en eller flera bokstäver i punktskrift

Jfr *helordsförkortning*, *teckenförkortning*.

EXEMPEL: :: i kortskrift betyder ”mycket”,
::: betyder ”fortfarande”.

braille

ej rekommenderad term för **punktskrift**
(se denna term)

cécogramme

synonym till **blindskriftsförsändelse**
(se denna term)

cell

används bl.a. som kortform för **punktskriftscell**
(se denna term)

collagebild, kollagebild

taktil bild som är uppbyggd av olika material med olika textur

Jfr *reliefbild*, *taktil bild*.

datorpunktskrift

ej rekommenderad term för
åttapunktsskrift (se denna term)

entecknig förkortning

punktskriftsförkortning som består av endast ett punktskriftstecken

Jfr *punktskriftsförkortning*, *punktskriftstecken*.

fonetisk punktskrift

punktskriftssystem för återgivning av fonetiska tecken

Fonetisk punktskrift utgör ett separat system, där punktskriftstecknen har en annan betydelse än i vanlig punktskrift.

Jfr *punktskriftssystem*.

ENG. phonetics braille code

fullskrift, oförkortad punktskrift

text i punktskrift utan punktskriftsförkortningar

Jfr *kortskrift*, *punktskriftsförkortning*.

ENG. grade 1 braille

förkortad punktskrift synonym till **kortskrift**
(se denna term)

förtecken

specialtecken i punktskrift som ändrar betydelsen av ett eller flera efterföljande tecken

Jfr *specialtecken i punktskrift*.

EXEMPEL på förtecken: versaltecken, siffertecken, förtecken för valutatecken, förtecken för grekiska bokstäver, förtecken för nedre respektive övre index. För fler förtecken, se *Svenska skrivregler för punktskrift* och *Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap*.

ENG. composition sign

glesskrift, glestryck

text i punktskrift med större radavstånd än normalt

I glesskrift är radavståndet oftast dubbelt så stort som normalt.

Jfr *tätskrift*.

ENG. double line spacing

glestryck synonym till **glesskrift** (se denna term)

helordsförkortning

punktskriftsförkortning som består av ett eller flera punktskriftstecken och som representerar ett helt ord

Jfr *orddelsförkortning*, *ordgruppsförkortning*, *punktskriftsförkortning*.

EXEMPEL på helordsförkortningar:

bokstavsförkortning, teckenförkortning.

ENG. wordsign

hjälpparentes

hjälpstecken som används för att ange skillnader i punktskriftstexten från originaltexten

Jfr *hjälpstecken*.

hjälpstecken

Vissa specialtecken i punktskrift benämns hjälpstecken.

Exempel på hjälpstecken: bråksammanhållare, fortsättningstecken, hjälpparentes, varningstecken.

Se vidare i *Svenska skrivregler för punktskrift* och *Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap*.

Jfr *hjälpparentes*, *specialtecken i punktskrift*.

interfolierad punktskriftsbok

svartskriftsbok med inbundna punktskriftsblad

I interfolierade barnböcker finns punktskriftsblad med svartskriftsbokens text samt bildbeskrivningar inbundna mellan originalbokens blad. Texten i punktskrift är tryckt på genomskinlig plast så att originalsidorna inte ska döljas och är avsedd att läsas av synskadade personer tillsammans med seende barn.

jumbopunktskrift ej rekommenderad term för storstilspunktskrift (se denna term)

kollagebild synonym till **collagebild** (se denna term)

konverteringsprogram se kommentaren under **överföring**

kortskrift, förkortad punktskrift

text i punktskrift som innehåller punktskriftsförkortningar

Kortskrift på svenska finns i fyra olika nivåer: nivå 1 och 2 används för tryckt punktskrift, nivå 3 och 4 för personliga anteckningar.

Jfr *fullskrift*, *punktskriftsförkortning*.

ENG. contracted braille

litterär punktskrift

Termen litterär punktskrift används vid behov för att ange att det inte är fråga om punktskrift för något specifikt område.

Jfr *punktskrift*.

ENG. literary braille, standard braille

ljudgruppsförkortning ej rekommenderad term
för **orddelsförkortning** (se denna term)

läsrad

rad med punktskriftsceller på punktskriftsskärm eller på elektroniskt anteckningshjälpmedel

Jfr *punktskriftscell*, *punktskriftsskärm*.

matematisk och naturvetenskaplig punktskrift

I svensk punktskrift finns det särskilda skrivregler för matematisk och naturvetenskaplig punktskrift, dessa skrivregler är till största delen överensstämmande med skrivregler för vanlig (litterär) punktskrift. Det finns alltså inte något separat punktskriftssystem för matematisk och naturvetenskaplig punktskrift som i många andra språk.

ENG. braille mathematics code

moonskrift

reliefskrift för blinda bestående av starkt stiliserade svartskriftsbokstäver

William Moon, engelsman (1818–1894), konstruerade 1845 det skriftsystem som benämns moonskrift.

Moonskrift används inte i Sverige.

Jfr *blindskrift*, *reliefskrift*.

EXEMPEL på moonskriftens utseende:

7 0 0 N / < \ I P -

ENG. moon

musiknoter i punktskrift, punktskriftsnoter

punktskriftssystem för återgivning av musiknoter

Musiknoter i punktskrift utgör ett separat punktskriftssystem, där punktskriftstecknen har en annan betydelse än i vanlig punktskrift.

Jfr *punktskriftssystem*.

ENG. braille music notation, braille music code

oförkortad punktskrift synonym till **fullskrift**
(se denna term)

orddelsförkortning

punktskriftsförkortning som består ett eller flera punktskriftstecken och som representerar en del av ett ord

Jfr *helordsförkortning*, *punktskriftsförkortning*.

ordgruppsförkortning

punktskriftsförkortning som består av två eller tre bokstäver och som representerar flera ord

I skrivregler för svenska språket motsvaras detta av ”flerordsförkortning” eller ”flerordig förkortning”.

Jfr *helordsförkortning*, *orddelsförkortning*, *punktskriftsförkortning*.

EXEMPEL på ordgruppsförkortningar: :: :: :: som betyder för närvarande, :: :: :: som betyder till exempel

p-notation kortform av **punktskriftsnotation** (se denna term)

punkt ej rekommenderad kortform för **punktskrift**
(se denna term)

punktdisplay ej rekommenderad term för **punktskriftsskärm**
(se denna term)

punktprinter ej rekommenderad kortform för **punktskrifts-
skrivare** (se denna term)

punktskrift

taktil skrift bestående av punktskriftstecken

Punktskrift finns för olika språk och olika ämnesområden, t.ex. matematisk och naturvetenskaplig punktskrift. Helt separata system finns för fonetik och musik. Louis Braille [loi' braj], fransman (1809–1852), skapade 1825 punktskriften som skriftspråk för synskadade. I många språk används termen *braille* i betydelsen punktskrift.

Jfr *blindskrift*, *punktskriftstecken*, *taktil skrift*.

EXAMPLEL *Texten finns i punktskrift.*

ENG. braille

punktskriftscell

utrymme för sex alternativt åtta upphöjda punkter

Punkterna i punktskriftscellen är grupperade två och två i tre alternativt fyra rader. En punktskriftscell som inte innehåller några upphöjda punkter kallas ”den tomma cellen” eller ”tom cell”. En punktskriftscell som är fylld med upphöjda punkter kallas ”den fulla cellen” eller ”full cell”.

Jfr *sexpunktsskrift*, *åttapunktsskrift*.

ENG. braille cell

punktskriftsdisplay ej rekommenderad term för
punktskriftsskärm (se denna term)

punktskriftsfil

fil där innehållet direkt kan tolkas som punktskrift för läsning eller utskrift

Jfr *punktskrift*, *överföring*.

punktskriftsfont

font för att återge punktskriftstecken i svartskrift

Exempel på punktskriftsfont med så kallade

stödpunkter: ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

ENG. braille font

punktskriftsförkortning

unik förkortning i punktskrift, som består av ett eller flera punktskriftstecken

Följande typer av punktskriftsförkortningar finns: helordsförkortning, orddelsförkortning, ordgruppsförkortning. Man skiljer vidare mellan enteckniga och flerteckniga förkortningar.

Jfr *kortskrift*, *punktskrift*.

ENG. contraction

punktskriftsmaskin

skrivmaskin för punktskrift

EXEMPEL på varumärken: *Perkins*, *Picht*.

ENG. braille writer, brailer

punktskriftsnotation (kortform: p-notation)

sätt att beteckna olika punktskriftstecken genom att de i cellen ingående punkterna anges med bokstaven p följt av de upphöjda punkternas nummer i nummerordning

EXEMPEL: Bokstaven "o" har följande

utseende: p135 ∴.

punktskriftsnoter synonym till **musiknoter**
i **punktskrift** (se denna term)

punktskriftsprinter ej rekommenderad term för
punktskriftsskrivare
(se denna term)

punktskriftsskrivare (kortform: punktskrivare)

datorstyrd skrivare för punktskrift på papper
ENG. braille embosser

punktskriftsskärm (kortform: punktskärm)

taktill skärm som i punktskrift återger information från en dator

Vanliga storlekar på punktskriftsskärmar är 40 eller 80 celler (med åtta punkter) ordnade i en rad.

Jfr *skärmläsningsprogram*.

ENG. braille display

punktskriftssystem

system som anger hur punktskriftstecknen ska tolkas

Det finns särskilda internationella punktskriftssystem för fonetik respektive musik. I vissa språk utgör matematisk och naturvetenskaplig punktskrift också ett eget punktskriftssystem, i svenskan är dock detta integrerat med vanlig punktskrift. Språk med ett annat teckensystem än det latinska har egna punktskriftssystem.

Jfr *punktskriftstecken*.

ENG. braille code

punktskriftstangentbord

särskilt tangentbord för att skriva punktskrift

Ett punktskriftstangentbord har en tangent för varje punkt i punktskriftscellen.

ENG. braille keyboard

punktskriftstecken

viss kombination av upphöjda punkter i en punktskriftscell

Det finns 64 olika kombinationer av punkter i sexpunktsskrift. Det finns 256 olika kombinationer av punkter i åttapunktsskrift. Ett punktskriftstecken kan ha olika betydelser i olika sammanhang. Flera punktskriftstecken kan tillsammans motsvara ett tecken i svartskrift.

Jfr *punktskriftscell*.

ENG. braille character, braille sign

punktskrivare kortform för **punktskriftsskrivare**
(se denna term)

punktskärm kortform för **punktskriftsskärm**
(se denna term)

reglett

ram som används för att manuellt skriva punktskrift

En reglett håller fast punktskriftspapperet och används tillsammans med reglettstift. Regletten avgränsar ytan för varje punktskriftscell. Texten skrivs spegelvänd och från höger till vänster för att kunna avläsas rättvänd.

Jfr *reglettstift*.

ENG. slate

reglettstift

stift som används för att manuellt skriva punktskrift med reglett

Jfr *reglett*.

ENG. stylus

reliefbild

taktil bild med upphöjda linjer och ytor

Reliefbilder för taktil läsning framställs vanligen på svällpapper eller med silkscreentryck och tidigare i plast med hjälp av termoform. Reliefbilder kan också ritas på ritmuff.

Jfr *collagebild*, *taktil bild*.

reliefskrift

taktil skrift bestående av upphöjda bokstäver och siffror med svartskriftens teckenformer

Historiskt har produktion av böcker i reliefskrift förekommit. Idag förekommer reliefskrift t.ex. på taktil skyltning i offentlig miljö.

Jfr *blindskrift*, *punktskrift*, *taktil skrift*.

ritmuff

plastark för manuell framställning av reliefbilder

Kännbara linjer framställs genom att man ritar på plasten med en kulspetspenna med en gummiplatta som underlag.

Jfr *reliefbild*.

sexpunktsskrift

punktskrift där varje punktskriftscell består av sex punkter

Termen sexpunktsskrift används för att skilja traditionell punktskrift från åttapunktsskrift.

Jfr *punktskrift*, *punktskriftscell*, *åttapunktsskrift*.

ENG. six-dot braille

siffertecken

förtecken som ger ett eller flera efterföljande tecken betydelsen av siffror eller större än- eller mindre än-tecknen (<, >)

Siffertecknets betydelse bryts av blanktecken eller avslutningstecken.

Jfr *förtecken*.

EXEMPEL: ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

ENG. number sign

skyddsblad

blad i punktskriftsbok med mönster av olika punktskriftstecken avsett att skydda punkterna på punktskriftsbokens första respektive sista blad mot nötning

skärmläsare, skärmläsningsprogram

datorprogram som används för att återge information från en bildskärm på en punktskriftsskärm eller som syntetiskt tal

Jfr *punktskriftsskärm*.

ENG. screen reader, screen reading software

skärmläsning synonym till **skärmläsare**
(se denna term)

specialtecken i punktskrift

punktskriftstecken som saknar motsvarighet i svartskrift och som används för att tydliggöra tolkningen av punktskriftstecken

Förtecken, avslutningstecken och hjälptecken är olika typer av specialtecken i punktskrift.

Jfr *punktskriftstecken*.

storstilspunktskrift

punktskrift med större avstånd mellan punkterna och ibland även större punkter

ENG. jumbo braille, giant-dot, oversized braille

styrplatta

platta med tryckkänsliga punkter avsedd att kopplas till en dator

En styrplatta används tillsammans med taktila bilder som då benämns överlägg. När man trycker på bilden kan datorn ge ljudinformation som är kopplad till olika delar av bilden. En styrplatta kan också användas som alternativt tangentbord.

Jfr *överlägg*.

suddträ

verktyg av trä som används för att sudda ut eller platta till punkter i punktskrift på papper

ENG. eraser

svartskrift

skrift som enbart är uppfattbar med synen

Termen svartskrift används för att förtydliga att det inte är fråga om punktskrift.

Jfr *taktil skrift*.

EXEMPEL: *Texten finns i svartskrift.*

ENG. inkprint

svällpapper

papper vars yta sväller om den svärtas med en kolbaserad färg och utsätts för värme

Svällpapper används för framställning av reliefbilder.

Papperet är bestruket med en emulsion som kan svälla. En bild kan överföras till papperet via en kopieringsapparat, eller genom att man ritar på det med en penna med kolbaserad färg, när man därefter exponerar svällpapperet för infravärme bildas en relief som motsvarar den överförda bilden.

Jfr *reliefbild*.

ENG. micro-capsule paper, swellpaper

taktil bild

bild som är uppfattbar med känsel

Taktila bilder kan t.ex. vara reliefbilder (som kan framställas med olika tekniker) eller bilder som är uppbyggda av ytor bestående av olika material, så kallade collagebilder.

Jfr *collagebild*, *reliefbild*.

taktil skrift

skrift som är uppfattbar med känsel

Jfr *blindskrift*, *svartskrift*.

teckenförkortning

helordsförkortning som består av ett punktskriftstecken som inte är en bokstav

Jfr *bokstavsförkortning*, *helordsförkortning*.

termoform

teknik att kopiera reliefbilder eller taktil skrift genom att forma plastark med värme

Jfr *reliefbild*, *taktil skrift*.

ENG. thermoform

tätskrift, tättryck

text i punktskrift med normalt radavstånd

Termen tätskrift används för att betona att det inte är fråga om glesskrift.

Jfr *glesskrift*.

tättryck synonym till **tätskrift** (se denna term)

versaltecken

förtecken som ger ett eller flera efterföljande bokstavstecken betydelse av versal(-er)

Versalteckens betydelse bryts av blanktecken eller avslutningstecken.

ENG. capital sign

åttapunktsskrift

punktskrift där varje punktskriftscell består av åtta punkter

Åttapunktsskrift används nästan uteslutande tillsammans med punktskriftsskärm.

Jfr *sexpunktsskrift*, *punktskrift*, *punktskriftscell*.

ENG. eight-dot braille

överföring

konvertering från svartskrift till punktskrift

Överföring görs vanligen med hjälp av ett konverteringsprogram i en dator.

ENG. transcription

överlägg

taktil bild som används tillsammans med styrplatta

Jfr *styrplatta*, *taktil bild*.

ENG. overlay

Punktskriftens TERMER

Punktskriftsnämnden

- Har till uppgift att gynna användningen av punktskrift och taktila bilder.
- Publicerar böcker om punktskrift och taktila bilder och ansvarar för svenska skrivregler för punktskrift i olika ämnen.
- Verkar för kunskap om taktil läsning.
- Främjar forskning och utveckling om punktskrift, taktila bilder och taktil läsning.
- Samarbetar med myndigheter och organisationer inom området och arrangerar konferenser och seminarier.

PUNKTSKRIFTSNÄMNDEN
MYNDIGHETEN FÖR TILLGÄNGLIGA MEDIER

Punktskriftsnämnden
Box 5113
121 17 Johanneshov
pn@mtm.se
www.punktskriftsnamnden.se
08-580 02 700 (vxl)
2013